

TİB Tüm İktisatçılar Birliği
yayımları no: 5

TÜRKİYE'DE İŞÇİ ÜCRETLERİ VE ENFLASYON

T.İ.B.

D.İ.S.K.

As-İş

Kimya-İş

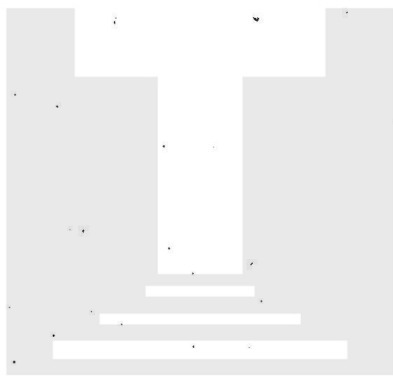
Maden-İş

Sosyal-İş

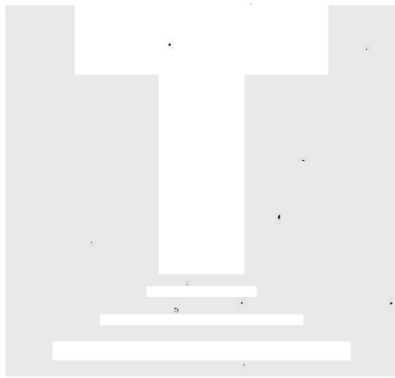
Turizm-İş

Çağdaş Metal-İş

T.B.B. İş

TÜSTAV

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ YAYINLARI

TÜSTAV

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ
No. 5

Birinci Baskı

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ YAYINLARI

Necatibey Cad. 47/9

Ankara

18 18 72

TÜSTAV

TÜRKİYE'DE İŞÇİ ÜCRETLERİ VE ENFLASYON

Tüm İktisatçılar Birliği

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

— Maden-İş

— Sosyal-İş

— Kimya-İş

— As-İş

— Turizm-İş

Çağdaş Metal-İş

T. Banka ve Büro-İş

TÜSTAV

Kapak Düzeni : Firuzan Enson

Kalite Matbaası, Ankara - 1974

TÜSTAV

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ TEMEL GELİŞMELERİN KISA BİR ÇÖZÜMLEMESİ VE YAPISAL DEĞİŞİM ÜZERİNE DÜŞÜNCELER	9
KASITLI OLARAK SAPTIRILAN KAVRAMLAR VE GERÇEK TANIMLARI	22
ÜCRETİ BELİRLEYEN TARAFLARIN PAZARLIK GÜCÜDÜR	28
ENFLASYON: TANIMI, NİTELİĞİ, SONUÇ VE ÇEŞİTLERİ	34
TÜRKİYE'DE ENFLASYON	39
A. 1950-1960 Dönemi	39
B. 1960 ve Sonrası	46
C. İşçi Ücretleri Enflasyonun Nedeni Olarak Gösterilemez, Çünkü...	58
D. Hayatın Pahalanmadığı Ülkeler Var mıdır?	64
E. Çarpıcı Gerçekler	65
SONUÇ:	68

TUSTAV

TÜSTAV

ÖNSÖZ

Kapitalizmin bütün çarpıklığı ve sağlıksızlığı içinde geliştiği, sermayenin yeni ağırlıklar kazandığı 1960-1970 dönemini izleyen üç yıl, bütün baskılara ve anti - demokratik uygulamalara rağmen kitlelerin hızla uyandığı, buna karşılık sermayenin mutlak iktidar için mücadele ettiği yıllar oldu. Sermayenin önündeki her türlü engel olağanüstü dönemin olağanüstü hükümetleri tarafından kaldırılmaya çalışıldı. Bu yüzden sıkıyönetimler ilân edildi, ilerici ve devrimciler zindanlara atıldı. Bu yüzden grevler yasaklandı, sendikalaşma özgürlüğü kısıtlanmak istendi. Fiyatların hızla arttığı, gerçek işçi ücretlerinin düştüğü ve ücretlerin fiat artışlarının çok altında seyrettiği bu yıllarda, işçi sınıfı baş-

ta olmak üzere emekçi sınıflara ağır ekonomik ve siyasal baskılar uygulandı. İşçi sınıfı ve diğer emekçi kitleler giderek yoksullaştı. Hâl böyle iken bugün sermeye çevreleri yoğun bir propoganda faaliyeti ile kendilerini daha da zenginleştiren, emekçi sınıfları daha da yoksullaştıran enflasyonist gelişmenin suçlusu olarak işçileri ve onların yaşayabilmelerine ancak yeten ücretlerini gösteriyorlar.

İşte bu rapor onların bu kasıtlı iddialarına bilimsel bir cevaptır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ TEMEL GELİŞMELERİN KISA BİR ÇÖZÜMLENMESİ VE YAPISAL DEĞİŞİM ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1950'lere kadar geçen dönemde, siyasal iktidarın toplumsal tabanını sivil-asker bürokratlarla, büyük toprak sahipleri ve işbirlikçi ticaret burjuvazisi ortaklığı oluşturmuştur. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği yıllar, aynı zamanda da bu üçlü ortaklığın temellerinden çatırdayarak yıkıldığı yıllar olmuştur.

Savaş ekonomisinin olağanüstü koşulları, karaborsacılık, istifçilik ve vungunculuğun alıp yürütmesine yol açmış, bu işleri bizzat yürüten ve örgütleyen işbirlikçi ticaret burjuvazisi, savaştan, savaş öncesine oranla çok daha güçlü olarak çık-

miştir. Bu gücün verdiği güvenle de sivil - asker bürokrat ortaklarından kurtulmayı düşünmeye başlamıştır.

Bu arada hükümetin "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" adı altında, topraksız köylüleri toprağa kavuşturmayı amaçlayan bir tasarımı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirmesi ve tasarının 1945 yılında kanunlaşarak yürürlüğe girmesi, büyük toprak sahiplerinin de sivil - asker bürokratlardan yüz çevirmesine yol açan nedenlerden biri olmuştur.

İşte bu koşullar altında işbirlikçi ticaret burjuvazisi ve toprak ağaları elele vererek eski üçlü ortaklığı çatısı altında barındıran CHP içinde, sivil - asker bürokrat kesimine karşı mücadeleye girişmişler, daha sonraları da CHP'den ayrılarak DP'yi kurmuşlardır. DP'nin CHP'ye karşı yürüttüğü mücadele, savaş sonunda yakın ilişkilerin kurulduğu ve 1947'den sonra askeri, politik ve mali yardımına resmen başvurduğumuz ABD tarafından da açıkça desteklenmiştir.

DP'nin CHP'ye karşı "özgürlük", "refah" sloganlarıyla yürüttüğü mücadele, bir de savaş yıllarında açıklıkla pençelesen, karaborsacı ve tefeciden sonra elinde kalan birkaç kuruşu da yol vergisi, toprak vergisi diye devlete veren, jandarma dayağından yılmış geniş halk yığınlarının desteğini

alınca daha da güçlenmiş ve sonuçta DP, 1950 yılında seçimle iktidara gelmiştir.

Türkiye'de üretim ve ulusal gelirdede sürekli bir yükseliş ve giderek kapitalist ilişkilerin hızla gelişimi DP iktidarı ile başlamıştır. Bu gelişmelerin itici ekonomik sektörü ise tarım kesimi olmuştur. 1948 yılında 13.9 milyon hektar olan tarım topraklarının genişliği, 9 milyona yakın bir artışla, 1956 yılında 22,5 milyon hektara ulaşmış, Kore Savaşı dışı sattığımız ürünlerin değerini alabildiğine yükseltmiştir.

1948'lerde gelmeye başlayan "Marshall Yardımı" ile 1948 yılında 2000 olan traktör sayısı 1949'da 9.000'e, 1950'de 17.000'e, 1951'de 24.000'e ve 1952'de 31.000'e yükselmiş ve tarımda yapısal değişim, makineleşme ve kapitalistleşme yönünde hız kazanmıştır. Bir traktör 12 insanı topraktan koparmış, 1950'de toplam nüfusun ancak % 18,5 ini oluşturan şehirli nüfus 1960 yılında toplam nüfus içinde % 25,2 lik bir paya sahip olmuştur.

İşbirlikçi ticaret burjuvazisi ile büyük toprak sahiplerinin belirleyici önderlik damgasını taşıyan DP iktidarı döneminde devlet mekanizması tümüyle özel kesimin gelişmesine hizmet edecek biçimde kullanılmıştır. 1950 - 1960 döneminde, aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi, kredi hacmi 1 milyar

301 milyon liradan 9 milyar 640 milyon liraya yükseltilmiş, kamu fonları çeşitli yol ve yöntemlerle özel kesime aktarılmıştır.

TABLO 1 : Kredi Hacmiindeki Değişmeler (1950 -1960)

Yıllar	Kredi Hacmi (Milyon T.L.)
1950	1,301
1953	3,429
1958	8,737
1960	9,640

Kaynak : Merkez Bankası

Yine özel kesimin devlet eliyle geliştirilmesine bir örnek olmak üzere, enerji, ulaşım, sulama gibi alt yapı yatırımları ile demir-çelik, çimento gibi temel mallar üretimine hız verilmiş, bütün bu yatırım ve üretim faaliyetleri mantar gibi biten ve açık finansman (karşılıksız para basma) yoluyla beslenen İktisadi Devlet Teşebbüsleri, devlet iştirak ve ortaklıkları yoluyla yürütülmüştür.

Bu uygulamalar özel kesimin elinde büyük paraların birikmesine neden olmuş ve 1960'lardan sonra sanayi yatırımlarına giden özel kesim sermayesinin kaynağını oluşturmuştur. Ancak yine bu uygulamalar Türkiye ekonomisinin yıllardır kur-

tulamadığı enflasyon hastalığına atılan ilk adımları teşkil etmiştir. 1950 - 1960 döneminde dış ticaret açığı sürekli olarak artmış, Türk parası sürekli değer kaybına uğramış, yılda % 15 - 20 oranına ulaşan fiat artışları olağan hale gelmiş, halkın geçim sıkıntısı durmadan artarken, DP'nin amaçladığı her mahallede olmasa bile her kentte, aynen savaş yıllarına benzeyen karaborsacı ve vurguncu milyonerler türemiştir.

Bütün sıkıntıları işçinin ve diğer yoksul halk kitlelerinin sırtına yüklenen, buna karşılık bütün nimetleri "Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu" ve "Petrol Kanunu" gibi yüzkarası yasaları ülkenin başına bela eden uluslararası kapitalizm ile işbirlikçilik aşamasından bütünleşme aşamasına geçen bir avuç tüccar-sanayiciye verilen bu sorumsuz gelişme, 1958 yılında ekonomiyi tam bir çöküntüye sürüklemiştir. Nihayet alınan bütün baskı tedbirlerine rağmen sosyal alana da yansıyan bu çöküntü, 27 Mayıs 1960'da DP'nin sonu olarak noktalanmıştır.

Türkiye'nin ekonomik yapısını tarımdan sanayiye dönüştüren esas atılım 1960'lardan sonra ve özellikle 1963 yılında başlamıştır. 1960 - 1964 yılları arası, Türkiye ekonomisinde genel bir durgunluğun gözleendiği dönemdir. Bu durgunluğun temel nedeni, fiatların ve kârların devamlı yükseleceği

varsayımı ile üretimde bulunmaya alışkın olan kapitalistlerin üretimi kasıtlı olarak kısımlarıdır.

Nitekim ileride ayrıntılarıyla göreceğimiz gibi üç yıl süreyle sabit tutulan para arzının 1965'lerde önemli oranda arttırılması ile fiatlar tekrar yükselmeye başlamış ve Türkiye ekonomisi yeni bir enflasyonist gelişim süreci içine girmiştir. 1963-1970 yılları arasındaki sekiz yıllık dönemde sanayi kesiminde önemli gelişmeler olmuş, sanayi kesiminin payı, milli gelir içinde önemsenecek bir düzeye ulaşmıştır.

TABLO 2 : Milli Gelirin Sektörlere Dağılımında Gelişmeler (1948 - 1970)

Yıllar	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmetler (%)
1948	53	14	30
1950	50	15	34
1952	51	15	33
1954	45	18	39
1956	46	17	37
1958	47	17	36
1960	44	17	39
1962	41	22	37
1964	39	23	38
1966	36	24	40
1968	33	26	41
1970	30	27	43

Kaynak : Dr. Y. Sezai Tezel Özel Serisi

Ekonomik yapıdaki bu değişme ve gelişmeler, toplumsal yapıda da değişme ve gelişmeleri beraberinde getirmiştir. İşbirlikçi sanayi burjuvazisi giderek güçlenmiş ve egemen sınıflar içinde en başta gelen bir güç olmuştur. Köylerden kentlere doğru akım iyice hızlanmış, kent yaşamına iyice damgasını vuran emperyalist - kapitalist üretim ilişkileri işçi sınıfını kalabalıklaştırmıştır. Türkiye işçisi, 1961 Anayasasının getirdiği özgürlükçü ortam için kötü çalışma koşullarına, polis takibatına karşı çıkmış, toplu sözleşme yasasının bir an önce çıkması, grev hakkının tanınması için çok sayıda harekete girişmiştir. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu 15 Temmuz 1963 tarihinde çıkmıştır. Ancak, bir noktada yasaların güvencesine kavuşmasına rağmen insanca yaşamının çağdaş gerekleri kapitalist düzen tarafından kendisine çok görülmüş, ücret arttırım taleplerinden dolayı enflasyona sebep olmakla suçlanmış, işsizliğine çare olarak yabancı ülkelere mal gibi satılmıştır.

1960'lardan sonra her ne kadar sanayi kesimi diğer sektörlerle oranla hızlı bir gelişme göstermişse de Türkiye hiçbir zaman gerçek bir sanayileşme sürecine girememiştir. Gerçi bir sürü fabrika kurulmuş, eskiden yabancı ülkelere alınan bir sürü mal "Türk Malı" damgası ile piyasaya sürülür olmuştur ama bütün bunlar Türkiyenin sanayileştiği.

ni ispatlamaya yetmez. Çünkü gerçek anlamda sanayileşmek, tezgahları, makineleri dışardan getirilen fabrikalarda pamuk ipliği üretmek, parçaları tek tek dışardan getirip burada monte etmek ve Türkçe marka ile piyasaya sürmek değildir. Gerçek anlamda sanayileşmek makine yapmak, motor yapmak demektir. Gerçek anlamda sanayileşmek lisans, patent anlaşmaları yoluyla her yıl milyonlar ödeyerek teknoloji ithal etmek değildir. Gerçek anlamda sanayileşmek yerli teknolojiyi geliştirmek, yeni teknik buluşları ortaya çıkarmak demektir. Ve nihayet gerçek anlamda sanayileşmek gelişmiş kapitalist ülkelere her yıl daha fazla bağlanmak, onların yardımıyla ayakta durmak değildir. Gerçek anlamda sanayileşmek ekonominin dışa bağımlılığını azaltmak, yurt çıkarları doğrultusunda özgür hareket edebilme olanağını veren bir ekonomik yapıya sahip bağımsız bir Türkiye yaratmaktır.

İşte bu nedenlerle sanayi kesiminin 1960 yılında milli gelirin % 17'sini, 1970 yılında ise % 27'sini yaratması hiçbir anlam ifade etmez. Sadece Türkiye halkının sanayileşme masallarıyla uyutulmasına yarar. Gerçekte Türkiye'de olan, emperyalizmin çıkarları doğrultusunda çarpık, ülkenin ve halkın uluslararası kapitalizm ve yerli işbirlikçileri tarafından daha fazla sömürülmesine olanak ta-

nıyan bir gelişmedir. Ve bu olguyu daha iyi anlayabilmek için emperyalizm üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

XX. yüzyıla damgasını vuran en önemli olgu emperyalizmdir. Gelişmiş kapitalist ülkelerin egemen sınıfı haline gelmiş olan tekelci burjuvazi, hem kendi ülkesindeki diğer sınıf ve tabakaları, hem de azgelişmiş ülkelerin emekçi halklarını sömürmektedir.

Genel olarak İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde ekonomik, politik, askeri ve teknolojik düzeyde ortaya çıkan değişiklikler, emperyalizmin uyguladığı sömürü yöntemlerinin daha karmaşıklaştırılmasına, yeni yöntemlerin geliştirilmesine yol açmıştır Ancak sömürü temelde aynı kalmıştır.

Emperyalist ülkeler, bugün "azgelişmiş" dediğimiz ülkeleri geri bıraktırmışlardır. Bu geri bıraktırma, bir taraftan politik oyunlar ve askeri baskılarla gerçek anlamda ve halkın yararına pullanılacak bir sanayileşmeyi engellerken, diğer taraftan kalkınmanın finansmanında kullanılabilir kaynakların ülke içinde yatırıma yöneltilmeyerek ülke dışına aktarılması biçiminde olmuştur. Bunun somut görünümü ise, ülkede fabrikaların açılmasının engellenmesi, işbirlikçi bir ticaret burjuvazisinin geliştirilmesi, bu işbirlikçiler aracılığı ile emperya-

list ülkelerde üretilen malların değerlerinin çok üstünde fiatlarla az gelişmiş ülkelere satılması olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise, az gelişmiş ülkelerde emperyalist ülkelerdeki sömürücü sınıfların ve bunların az gelişmiş ülkelerde işbirliğine girdikleri burjuvazinin çıkarları doğrultusunda çarpık, emperyalizme bağımlı bir sanayileşme gerçekleştirilmeye başlanmıştır. İşbirlikçi ticaret burjuvazisi, bir süreç içinde işbirlikçi sanayi burjuvazisine dönüştürülmüştür. Yerli sömürücü sınıflarla emperyalistler daha üst bir düzeyde bütünleşmişler, başta işçi sınıfı olmak üzere az gelişmiş ülkelerin emekçi halklarını sömürmelerini daha yoğunlaştırmışlardır.

Emperyalistlerin ve bütünleştikleri yerli tekeli sanayi burjuvazisinin ortak olarak ya da ayrı ayrı yaptıkları sözde sanayi yatırımları üç ayrı bölümde ele alınabilir:

a) *Montaj Sanayii*: Kullanılan teknoloji ve ana parçalar (motor, yedek parça v.s.) yurt dışındaki emperyalist tekellerden değerlerinin çok üstünde fiatlarla satın alınır. Genellikle emperyalistlerin, yerli tekeli burjuvazi ile ortak olarak yaptıkları "dumansız, bacasız" fabrikalarda basit bir montaj işleminden geçirildikten sonra yeniden yüksek kârlar eklenerek tüketiciye sunulur. Türkiye'de son yıllarda tüketimi artan otomobil, buzdola-

bı, çamaşır makinesi, televizyon gibi dayanıklı tüketim malları, bu yatırımın en güzel örnekleridir.

b) *Taşaron Sanayii* : Türkiye'de en somut örnekleri pamuk ipliği ve kaba döküm işleridir. Pamuk ipliği alanında, doğrudan doğruya emperyalist yatırım olmasa da, emperyalist dokuma tekelinin ihtiyaçlarını yerli tekeli sanayi burjuvazisi, ucuz işgücünü sömürerek yurt içinde üretmekte ve bu üretimin hemen hemen tamamını ihraç ederek emperyalist tekellerin Türkiye'de taşaronluğunu yapmaktadır. Taşaron sanayide bütünleşmenin temeli ortak yatırım değil, taşaronluktur.

c) *İç tüketime dönük tüketim malları sanayii* : Emperyalistlerin doğrudan doğruya yaptıkları yatırımlar veya patent anlaşmaları ya da hammadde, yarı mamül madde ve yatırım mallarının tümüyle emperyalist tekellden alınması yoluyla kurulan, özellikle günlük ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir sanayi türüdür.

Görüldüğü gibi, günümüzde emperyalizm aşkeri işgal, politik baskı ve doğrudan doğruya yatırım yapmak ile sınırlanmamıştır. Yerli işbirlikçi sanayi burjuvazisi ortak yatırımın yanısıra teknoloji anlaşmaları, hammadde, yarı mamül madde ve yatırım malları ithal ve ihraç ilişkileri içinde emperyalizm ile bütünleşmiştir. Bu bütünleşmenin çıkardığı çarpık ve bağımlı "sanayileşme", emper-

yalistlerin ve işbirlikçilerinin yararına, geniş halk kitlelerinin ise aleyhinedir.

Bu kısa açıklama Türkiye'deki sanayileşme ve bununla birlikte gelişen sanayi burjuvazisinin niteliği hakkında yanılığa yer vermeyecek kanıtlar getirmektedir. Türkiye'de imalat sanayiinin % 46,6 sını gıda, içki, tütün, dokuma ve giyim sanayilerinin oluşturması, buna karşılık yatırım malları üretiminin toplam imalat sanayii içinde ancak % 14'lük bir paya sahip olması, dış macununundan deterjana kadar birçok şeyin patentli imal edilmesi, bu kanıtları daha da kuvvetlendirecek delillerden sadece birkaç tanesidir.

Türkiye'de uluslararası kapitalizmle işbirliği aşamasından bütünleşme aşamasına girmiş olan sanayi burjuvazisi kısa zamanda aynen gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi, tekelci bir hüviyete de bürünmüştür. 1960'lardan sonra sanayi ön plana geçerken, sanayi içinde de tekeller büyük bir hızla gelişmiştir. Nitekim, Naim Talû Hükümeti zamanında hazırlanan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı 1974 Yılı Programında bile bu olgu; "Spekülatif amaçlı stoklama faaliyetleri ve tekelleşmelerin yol açtığı suni arttırmalar da fiat artışlarını şiddetlendiren önemli etkenler olmaktadır," cümlesiyile itiraf edilmektedir.

1974'lerde Türkiye'de belli bir sanayileşme vardır. Fakat bu, halkın yararına olmayan, emekçi halkın daha fazla ve daha etkin olarak sömürülmesini sağlayan, çarpık, emperyalizmin uzantısı bir sanayileşmedir. Bu sözde sanayileşme, emperyalizm ve onunla bütünleşmiş yerli burjuvazi tarafından kendi çıkarları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Ancak yine 1974'lerde giderek güçlenen, kendi sınıf bilincine erişen ve ülke çıkarlarını korumaya azmetmiş bir işçi sınıfı da vardır Türkiye'de..

TÜSTAV

KASITLI OLARAK SAPTIRILAN KAVRAMLAR VE GERÇEK TANIMLARI

Şimdiye kadar ülkemizde, özellikle işçilerin örgütlü mücadelelerinin sonuçlarının görülmeye başladığı dönemden bu yana kapitalistler ve onların akıl hocaları iktisatçılar işçi sınıfını çok yakından ilgilendiren kavramları kasıtlı olarak tahrif etmişler, üstelik bunu bilimsellik adı altında sunmaya çalışmışlardır. Böylece, sermaye sahipleri ve onlardan yana olanlar, işçi-işveren ilişkilerini bu yanlış tanımlanmış kavramlarla sürdürerek işçilerle birlikte kamu oyunu da yanıltabileceklerini ummuşlar, işçi sınıfının yanında yer alabilecek sınıf ve tabakaların düşünce ve eylemlerini işçiler aleyhine, kendileri lehine oluşturmaya çalışmışlardır.

Bugün işverenler her konuda olduğu gibi, enflasyonun nedeninin işçi ücretlerindeki artışlar olduğunu savunurken de, kendi çıkarları doğrultusunda geliştirmiş buldukları politikaları, üstünde tartışılmıyacak bilimsel politikalar olarak göstermektedirler. Bunu yaparken, bilimin tarafsızlığını gözden uzak tutmayı amaçlamakta, kendilerinin yaratmış oldukları burjuva bilimini tarafsız bir bilim olarak takdim etmektedirler. Sermaye çevreleri, bu çerçeve içerisinde; “ücret emeğin karşılığıdır”, “ücret artışları verimlilik artışına bağlanmalıdır” gibi, aslında kaynağını kavramların anlamlarının saptırılmasından alan sözde bilimsel yargılarla ortaya çıkmakta ve örneğin, kendi usullerine göre ücret artmışken verimliliğin artmadığını ispatladıkları anda da, “hayat pahalılığının nedeni ücret artışlarıdır” diye yaygarayı basmaktadırlar.

İşte bu yüzden, önce konumuzu çok yakından ilgilendiren bazı kavramların açıklığa kavuşturulması kaçınılmaz olmaktadır.

Ücret Nedir? Ne Değildir?

Ücret emeğin karşılığı değildir. Sermaye çevreleri ve onlardan yana olanlar ısrarla “ücret emeğin karşılığıdır“ derler. Bu yanlıştır. Ücret emeğin karşılığı olsaydı, yani işçiler emeklerinin tam karşılığını ücret olarak almış olsalardı kâr diye birşey

olmazdı ortada. Çünkü işçilerin yarattığı değer, işçiler ile sermaye sahipleri arasında ücret ve kâr olarak paylaşılmaktadır. Yine ücret eğer emeğin karşılığı olsaydı, işçiler, işverenler ve devlet yetkilileri aylarca oturup, bir işçinin yaşayabilmesi için günde kaç ekmek, kaç kilo et yemesi gerektiğini, yılda kaç çift ayakkabı eskiteceğini, ayda kaç lira kira vereceğini, vs. tartışarak asgari ücreti saptama yoluna giderler miydi?.. Elbette ki hayır.

İşverenler ve onlardan yana olanlar bilmedikleri için veya yanlış bildikleri için böyle söylüyor değildirlir. “Ücret emeğin karşılığıdır” diyenler, ücretin emeğin karşılığı olmadığını mutlaka bilirler. Ama kasıtlı olarak, sermayenin emeği sömürdüğü gerçeğini saklamak için böyle söylerler.

Ücret, işverenlerin işçilere, işgüçlerini kiralamaları karşılığı, işçinin yemek yiyerek, vs. sahip olduğu işgücünü yarın da, öbür gün de kiralamasına olanak vermek için ödedikleri paradır. Yoksa bir malın toplam üretim değeri içindeki emeğin karşılığı değildir kapitalist düzende ücret.

İşçi Ücretlerinin Verimliliğe Bağlanması Ne Demektir?

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, emeğin yarattığı değer, işçiler ile sermaye sahipleri arasında ücret ve kâr olarak paylaşılmaktadır. Bu paylaşım belli bir zamanda, belli bir oranda olur. Ücret artışla-

rının verimliliğe bağlanması demek, bu paylaşım oranının sabit tutulması demektir; İşçilerin yaratıkları değerden aldıkları pay hep aynı oranda kalsın demektir.

Örneğin, bugün Türkiye’de kimya sanayii dalında işçilerin, yaratılan değerın 1/3 ünden azını ücret olarak aldıkları saptanmıştır. Yani hammadde alımına, makinelerin amortismanına ayrılan para çıktıktan sonra elde kalan değere 400 lira dersek, kimya sanayiinde bunun 100 liraya yakın bir kısmını işçiler almakta, buna karşılık 300 liradan fazlasını işverenler ceplerine koymaktadırlar. İşçilerin bağlı olduğu sendika ücret artışı talebinde bulunmakta yüzde yüz haklıdır. Durum böyle iken, ücret artışı taleplerinin ancak verimlilik yükseldiği takdirde haklı bulunabileceği şeklindeki, ancak belirli varsayımlar gerçekleştiği takdirde söz konusu olabilecek bir ilkeye dayanarak ücret artırımının reddedilmesi veya ücret artışı kabul edilerek bunun malın fiyatına bindirilmesi ve sonra da “verimlilik artmadan ücretler arttı, enflasyonun nedeni işçi ücretleridir” diye yakınılması sadece adaletsiz bölüşümün, işçinin yoğun bir biçimde sömürüldüğü düzenin devamını istemek anlamına gelir.

İş Değerlendirmesi Nedir?

İş değerlendirme, işverenlerin işçilerin ücret artış taleplerine karşı “senin işinin bilimsel (!)

değeri budur” diyerek, karşı koymalarını kolaylaştırıcı bir yöntemdir. Bu yöntem, işverenlerin iddia ettiklerinin aksine işçilere hiçbir yarar sağlamaz. İşçilerin işyeri seviyesindeki birliğini bozarak, işverene karşı daha güçsüz kalmalarına yol açar. İş değerlendirmesi bir bakıma, son derece keyfi unsurlara (liyakat, tecrübe, zekâ vs.) dayanarak saptanan işçiler arasındaki ücret farklılıklarının sözde bilimsel gösterilmesi için kullanılan bir kılıftır. İşverenler, herhangi bir şeyin bilimsel olduğunu söyleyerek, onu bir daha tartışılmaz bir duruma getirmek istemektedirler. Oysa işverenlerin bilimsel dedikleri şeyler çoğu kez, sadece çevrelerinin çıkarlarına hizmet eden burjuva biliminden kaynaklanmaktadır.

İşverenlerin ücretleri ve ücret artışı taleplerini iş değerlendirmesi çerçevesinde ele almak istemeleri, hiç olmazsa bir kısım işçiye daha az ücret ödeyerek kendi kârlarını fazlalaştırmak amacını gütmektedir.

Ücret ve Artı Değer

İşçiler hammaddeleri veya yarı mamûl maddeleri işyerinde işveren tarafından sağlanmış olan makine, alet, enerji, vs'yi kullanarak işlerler ve yeni bir mal haline getirirler. Bu yeni malın satış fiyatı ile bu malın yapımında kullanılan hammaddelere,

yarı mamul maddelere ödenen para ve bunların işlenmesinde kullanılan makine ve aletlerin bu işlem esnasındaki yıpranma masrafları ve enerji harcamalarının toplamı arasındaki fark işçinin o mala kattığı değerdir. Bu yaratılan değer bir kısmı işçiye ücret olarak verilir. Diğer kısmı kâr olarak sermaye sahibine kalır. İşte yaratılan değerden sermaye sahibinin aldığı paya *artı değer* denir.

İşçinin yarattığı değer ücret ve kâr olarak paylaşılması şu sonucu doğurur: Yaratılan değer değişmemesi halinde işçi ücretlerindeki bir artış, kârın azalması, ücretlerdeki bir azalış ise kârın artmasına neden olur. Yaratılan değer ücret ve kâr olarak nasıl paylaşıldığını gösteren orana ise sömürü oranı denir.

Buradan da açıkça anlaşıldığı gibi, bir üretim dalında ya da genel olarak ücretlerin artması mutlaka fiatların artması sonucunu doğurmaz. Fiatların artması istenmiyorsa, her zaman yapılmak istendiği gibi işçi ücretlerini sabit tutmak yerine, kâr oranlarını azaltmak da pekâlâ düşünülebilir.

ÜCRETİ BELİRLEYEN, TARAFLARIN PAZARLIK GÜCÜDÜR

Milli gelirden aldıkları pay üretim süreci içerisindeki özel yerleri tarafından belirlenen işçi sınıfının, yarattığı değerlerin tümünü işverenlerden alması beklenemez. Bu takdirde işverenler hiç bir kâr elde edemezler.

İşçilerin yarattığı değer işveren ve işçiler arasında nasıl paylaşılacağını belirleyen gerçek ücretler, ücret dışı maddi ödenekler, iş tazminatı, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi unsurlar üretim süreci içerisinde çalışma koşullarını belirler. Bu yaşama ve çalışma koşulları, işçi sınıfının kendi örgütleri olan sendikaları vasıtasıyla yürüttüğü ekonomik mücadelenin ürünü olan toplu sözleşmeler ile belirlenir.

Çalışma koşullarının tayininde toplu sözleşmelerin şartları tarafların pazarlık gücüne bağlıdır. Pazarlık gücü genel plânda ülkenin sosyo-ekonomik şartları ile politik durumu, özel olarak da, o işkolunda işverenin durumu ile işçiler ve yetki verdikleri sendikaların durumu tarafından belirlenir.

Bu koşulları incelemeye nüfus ve işçi sayılarını inceleme ile başlamak yerinde olabilir. Yedek işsizler ordusu dediğimiz olgu işverenlerin ücretlerin ücretleri sürekli olarak düşük bir seviyede tutmalarını kolaylaştıran en önemli unsurlardan biridir. Çünkü geçerli olan ücret düzeyinde çalışmak isteyen birçok işsiz vardır. Yedek işsizler ordusu kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin bir ürünüdür. Yalnız yedek işsizler ordusu olgusundan söz ederken işçilerin vasıf durumlarını da ihmal etmemeliyiz. Kalifiye işgücüne ihtiyacı olan bir işveren bu niteliğe sahip işçilerin işlerine son verip yerlerine vasıfsız işçi alamaz. Fakat işverenler toplu sözleşmeler ile ücretlerini yükseltmiş işçileri işlerinden çıkartarak onların yerine asgari ücretle yeni işçi almakta ve böylece ortalama ücretleri toplu sözleşme ile sağlanan düzeyden daha aşağıda tutmaktadırlar.

Bilhassa vasıflı işçilere ihtiyaç bulunan bir zamanda vasıflı işçilerin pazarlık gücü diğerlerine göre daha fazladır.

Tarımda yapı değişikliği ile iç göçlerin şehir nüfusunu nasıl arttırdığına giriş bölümünde değinmiştik. Her yıl artmakta olan işsiz sayısı bir milyona yakın işçinin yurtdışında çalışmaya gitmesine rağmen günümüzde 1.600.000'e ulaşmıştır. Sağlıklı ve plânlı bir şekilde gelişmeyen sanayi ise bu işgücünü isdihdam edecek düzeye ulaşmamıştır. Bugün yurt dışında çalışmaya giden işçilerimiz o ülkelerdeki bunalımlara karşı bir sübap vazifesi görmekte ve bir bunalım halinde işlerine ilk son verilenler yabancı işçiler olmaktadır. Bunun yanısıra en örgütsüz ve güvencesiz olan bu işçiler en az ücretleri almakta ve en kötü yaşama ve çalışma şartları altında bulunmaktadırlar. Dünyanın her bölgesinde yüzlerce yatırımı bulunan çokuluslu şirketler ise yine üretimi istedikleri ülkelerde azaltıp arttırabilmektedirler, çünkü bunlar kâlarını tek ülke düzeyinde değil, tüm dünya çapında azamileştirmektedirler. Bu şirketlere karşı yapılacak olan sendikal mücadele, üzerinde çok dikkatle durulması gereken bir konudur.

Politik şartlar ise zaten sorunun özüdür. 12 Mart 1971'den sonra yaşanan, tüm demokratik hakların kısıldığı dönemde işçi sınıfı en tabii örgütlenme ve grev hakkını dahi kullanamamıştır. 1970 yılında 111 greve katılan işçi sayısı 25963 iken 1972 yılında yapılan 14 greve sadece 7158 işçi ka-

tılmıştır. Bütün bu şartlar işverenlerin toplu sözleşme masasında daha güçlü bir duruma gelmelerini sağlamıştır.

Esasında pazarlık gücünü belirleyen faktörler çift taraflıdır, çünkü bir tarafın pazarlık gücünü doğrudan doğruya arttıran bir unsur diğer tarafın gücünü dolaylı olarak azaltacaktır.

İşçilerin alacakları ücretin taban sınırını, yaşamları için gerekli en az besini alabilmelerini sağlayacak ücret tayin eder. Bunun üst sınırı ise pazarlık gücüne bağlıdır. Firma açısından pazarlık gücü, sözkonusu olan endüstrinin pazar, kârlılık vb. gibi durumlarına bağlıdır. Firmanın mali olanaklarını belirleyen pazar koşulları büyük ölçüde, firmanın endüstrideki tekel durumu ile belirlenir. Tekelci firmanın kârı daha fazladır, çünkü fiyatları büyük ölçüde kendi tayin eder ve işçilerin emeğine el koyarak aldıkları artı değerın yanı sıra bir de tekel kârı elde eder. Tekelci firma verdiği ücreti fiyatlarına rahatlıkla yansıtabilirken, aynı ürünü üreten birçok firmanın bulunduğu bir endüstride rekabet eden bir firma bunu kolaylıkla yapamaz.

Nitekim birçok örneğin gösterdiği gibi, tekelci firmaların daha yüksek ücret verme olanakları daha fazladır. Fakat bu tekel ve kârlılık durumları işverenin daha yüksek ücret vermesi için yeterli değildir. Üretimin zamanlanması meselesi ile işçile-

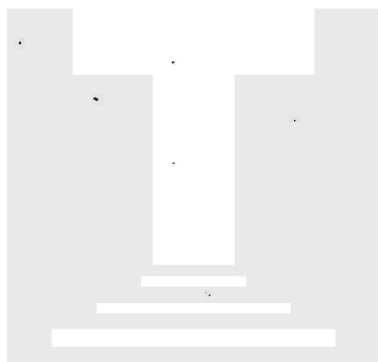
rin örgütlenme düzeyi ve birliklerini koruyabilme şartları da işverenlerden alınacak olan ücretin tayininde önemli bir rol oynar.

Üretimin zamanlanması sorunu; eğer mevsim veya anlaşmalar icabı belli bir işi belli bir zamanda yapmak zorunda ise işverenin, normal şartlarda kabul etmeyeceği ücret zamlarını, üretimin aksamasından doğacak zarara yol açmamak için kabul etmek zorunda kalabilmesidir.

Bütün bu şartlar bir yana, tam bir birlik ve dayanışma içinde topluca hareket ederek haklarının daha büyük bir kısmını alabilecekleri inancı ve bilinci içinde hareket eden işçiler, işveren karşısında en güçlü olan işçilerdir. İşçilerin birlikleri işyerindeki birlikten işkolundaki birliğe ve buradan da işkollarındaki birliğe giderse, işçiler gerçek sendika ve konfederasyonlarına kavuşurlar. Fakat şurası önemle eklenmelidir ki, gerçek konfederasyon işçilerin bilinçli bir güven ile bağlandıkları bir işçi örgütü olmalıdır. Ancak bu şekilde işçiler daha ileri aşamalarda birleşerek taleplerini elde etme konusunda daha güçlü olurlar. Aynı zamanda bir işkolunda ne kadar çok sendika olursa işçilerin birliği, dayanışmaları ve kararlılıkları o kadar az olur. İşkolu sayısının çok olması da işçilerin birliklerini ve örgütlenme çabalarını baltalayan unsurlar arasındadır. Avrupa ülkelerinde 16 olan işkolu sa-

yısı Türkiye'de 34 tanedir ve bunların yanısıra işçilerin gerçek sendikalarında toplanmalarını engelleyen anti-demokratik yasalar vardır. İşçilerin, ekonomik - demokratik mücadelelerini sağlıklı bir şekilde yürütecek sendikalarda örgütlenebilmeleri için referandum gereklidir.

Sendikalaşmış işçiler sendikasızlara göre, gerçek sendikalarına sahip işçiler de sarı sendikalar da çalışanlara göre daha güçlüdürler.

TÜSTAV

ENFLASYON: TANIMI, NİTELİĞİ, SONUÇ VE ÇEŞİTLERİ

Günümüzde gelişmiş ve az gelişmiş kapitalist ülkelerde, üzerinde tartışılan güncel ekonomik sorunların başında enflasyon gelmektedir.

Neden enflasyon bu kadar çok tartışılmaktadır?

Enflasyonun nedenleri nelerdir?

Bu sorulara cevap verebilmek için önce enflasyonun tanımını yapmamız gerekmektedir.

Enflasyon, görünüşte genel fiat düzeyinin sürekli olarak yükselmesi ya da başka bir deyişle, paranın değerini her geçen gün biraz daha kaybetmesidir. Fakat temelde enflasyon sosyal bir olaydır ve sonuçları, daha doğrusu göstergesi parasaldır. Enflasyon paranın bir değişim aracı olarak kulla-

nıldığı kapitalist toplumların kaçınılmaz ve ayrırcı bir hastalığıdır. Varlıklıyı daha varlıklı, yoksulu daha yoksul kıldığı bilinen enflasyon, özünde kapitalist üretim anarşisinin belirtisi ve nedenidir.

Kapitalist toplumlarda enflasyonist gelişim, doğal olarak kapitalistlerin kâr amacı ile başlar. Çünkü her kapitalistin son tahlilde amacı kârını yükseltmektir ve tekellerin egemen olduğu piyasalarda kâr artışları, fiat artışları ile kolayca gerçekleştirilebilir.

Kapitalist ülkelerde enflasyon olayı, burjuva iktisatçıları tarafından esas olarak iki açıdan ele alınır.

1. Toplam talep fazlası sonucunda ortaya çıkan enflasyon: Talep enflasyonu.

2. Maliyet artışları sonucunda ortaya çıkan enflasyon. Maliyet enflasyonu

Birinci yaklaşıma göre, fiatlardaki artışlar toplam talepteki artışlarla açıklanır ve "az miktarda malın peşinde fazla para" ifadesiyle formüle edilir. (Talebin, yani paranın piyasaya sunulan mallara oranla fazla olması.)

İkinci yaklaşımda ise, fiatlardaki artışlar maliyetlerdeki, özellikle de işçi ücretlerindeki artışlarla açıklanır.

Bütün burjuva sosyal bilimlerinin sorunlara yaklaşımında olduğu gibi, burada da burjuva eko-

nomi - politiği kendi metafizik bilim ve toplum anlayışının kaçınılmaz sonucu olarak bir çıkmaza girmiştir. Sorunları, toplumun üretim biçimi ve ilişkilerinden soyutlayarak, yalnızca ekonomik yönden ele almak her konuda olduğu gibi enflasyon olayında da zorunlu olarak yanlış değerlendirmeler yapılmasına yol açar.

Bize göre, sosyal bir olgu olarak enflasyon sorunu varolan sistemden ayrı düşünülmez. Başka bir deyişle enflasyon, kapitalist sistemin üretim ilişkilerinin doğal bir sonucudur. Milli gelir üzerinde ücret - kâr çekişmesinin doğal bir sonucudur. Bir yanda yaratılan toplumsal artı değerden giderek yükselen fiyatlarla daha fazla pay almak isteyen tekelci sermaye, öte yanda ise artan fiyatlar karşısında yaşamını sürdürmek zorunda bırakılan işçi sınıfı ve diğer emekçi halk kitleleri vardır enflasyon olgusunun temelinde. Hayatın gerçekleriyle temelden çelişen burjuva ekonomi - politiği, enflasyon sorununu örneğın para arzındaki artışlarla yorumlarken, aslında sorunun nedenlerini değil de mekanizmasını ve bir anlamda sonuçlarını yorumlamakta ve tartışmaktadır. Oysa kapitalist sistemde yönetime de kapitalistler hakimdir ve her türlü ekonomik ve mali mekanizma kapitalizmin çıkarları doğrultusunda işletilmektedir. Kısacası, fiyat artışlarının aşırı talepten ya da maliyetlerdeki

artışlardan dolayı meydana geldiğini söylemek, işin mekanizmasını açıklamaktan başka herhangi bir anlam taşımaz ve fiat artışlarının sınıfsal özünü gizleyerek, kapitalist sömürüyü meşrulaştırmak amacını güder.

Çağımız çokuluslu emperyalist tekellerin, varlıklarını sürdürebilmek için emperyalist sömürüyü dünya ölçüsünde yaygınlaştırdığı bir çağdır. Çokuluslu tekeller, az gelişmiş ülkelerde doğrudan doğruya veya yerli işbirlikçileri vasıtasıyla yatırımlar yaparak ucuz işgücü ve değerinin altında elde ettikleri hammaddele ürettikleri malları, değerlerinin üzerinde satarak söz konusu ülkeyi ve o ülkenin halkını sömürürler. Bu sömürü iki yönlüdür: Birincisi üretim esnasında yaratılan artı değere el konulması, ikincisi ise malların gerçek değerlerinin üzerinde fiatlarla satılarak bir tekel kârının yaratılmasıdır. Çokuluslu tekellerin ve onların yerli işbirlikçilerinin dünya ve ülke ölçeğinde arttırmaya çalıştıkları bu kârlar, günümüzdeki enflasyon olayının temel nedenidir. Çünkü bilindiği gibi kârlar ya maliyetlerin düşürülmesiyle ya da fiatların yükseltilmesiyle artabilir. Dünya ölçüsünde pazarlara egemen olan çokuluslu tekeller ve ülke ölçüsünde pazara hakim olan yerli tekelci sermaye, ikinci yolu, yani fiat artışlarını tercih ederek enflasyonun asıl sorumluları olmaktadır. Artan fi-

atlar karşısında talebin belli ölçülerde azalması ve sonuçta âtil kapasitenin ortaya çıkması ise kaçınılmazdır. Bu noktada burjuva devlet mekanizması devreye girmekte ve kapitalizmin yaşaması için gerekli olan pazarları (veya mevcut pazarların genişletilmesini) dışardan çeşitli yollarla sağlamaktadır. Tarımsal destekleme politikası, para arzı ve kredilerin arttırılması, çeşitli yan ödemeler, askeri ve cari harcamaların yükseltilmesi, bu yolların başlıcalarıdır. Bu arada az gelişmiş ekonomilerin genel olarak tüketim toplumu olmaları ve hızlı bir kentleşme süreci içinde bulunmaları da bir ölçüde enflasyonun sürdürülmesine katkıda bulunan etkenler olmaktadır.

TÜSTAV

TÜRKİYE'DE ENFLASYON

A. 1950 - 1960 DÖNEMİ

14 Mayıs 1950, Demokrat Parti'nin iktidara gelişini belirleyen bir tarih olmaktan çok, başta da belirttiğimiz gibi ticaret ve toprak burjuvazisinin iktidarını pekiştirdiğini gösteren bir tarihtir. Programında yer alan;

“Devletçiliği, iktisadi alanda uzun zamandan beri devam eden boşluğu bir an önce doldurmak, iş hacmini genişleterek yurttaşların geçim ve refah seviyesini yükseltmek için, gerek doğrudan doğruya iktisadi faaliyetlere girişmesi, gerekse nizamlama, teşvik ve yardım yoluyla hususi teşebbüs ve sermayenin umumi menfaatlere en uygun biçimde ve süratle gelişmesinde vazife alması anlamında anlıyoruz.”

“İktisadi hayatta özel teşebbüs ve sermayenin faaliyeti esastır.”

“Devlet müdahaleciliğinin asgari hadde indirilmesi gerekir.”

“İktisadi sahada emniyet ve istikrar tesis etmek suretiyle hususi iktisat sahasının genişlemesi imkânını arttırmak başlıca hedefimizdir,”

ilkelerinden hareketle işe başlayan Demokrat Parti döneminde, ekonominin bütün olanakları ve kamunun tüm mali kaynakları güçlü bir özel kesim yaratılması amacına yöneltmiştir. Nitekim bu dönem içinde özel kesime açılan kredilerin on yıl içinde dokuz misli yükselmesi, kaynakların özel kesime tahsisinin en belirgin göstergesidir.

TABLO 3
1950 - 1960 Döneminde Özel Kesime Açılan Krediler

Yıllar	Kredi Tutarı (Milyon T.L.)
1950	1,301
1951	1,338
1952	2,730
1953	3,429
1954	4,498
1955	5,218
1956	5,951

1957	7,940
1958	8,737
1959	9,582
1960	9,640

Kaynak : Merkez Bankası

Aynı dönemde özel kesimin sınai faaliyetler içindeki payı da artmış ve 1950 yılında imâlât sanayi kesiminde 2515 özel sektör firması faaliyet gösterirken, bu sayı 1960 yılında 5284'e ulaşmıştır.

TABLO 4

**1950-1960 Döneminde İmalat
Sanayiinde Faaliyet Gösteren Kamu ve
Özel Sektör Firmaları**

Yıllar	Kamu	Özel
1950	103	2515
1951	111	2636
1952	115	2913
1953	149	3355
1954	146	3704
1955	156	4106
1956	169	4443
1957	183	4449
1958	195	4926
1959	214	5205
1960	219	5284

Kaynak : DİE

Yine bu dönem içinde "hususî sermaye ve teşebbüsün süratle gelişmesini" sağlamak amacıyla temel malların (çimento, demir-çelik, kimyasal maddeler, vs.) üretimini devlet üstlenmiş, bu gayeye hizmet için on yılda 11 iktisadî devlet teşebbüsü, 34 devlet ortaklığı ve 59 devlet iştirakli işletme kurulmuş, bu kuruluşlara kaldıramıyacakları yükler yüklenmiş, bunların ürettikleri mallar özel kesim firmalarına indirimli olarak ve uzun vadeli kredilerle satılmıştır.

Doğal olarak bütün bu yükleri ekonomik yapının sınırlı olanakları taşımamış, bunun üzerine açıktan para basma mekanizması sınırsız ve sorumsuz bir biçimde işletilmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği gibi 11 yıl içinde piyasaya 54 milyar 170 milyon lira tutarında para arz edilmiştir.

Dönemin sonunda Türkiye'de artık gerçekten güçlü, dış ticaretin serbestleştirilmesi, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Petrol Kanunu gibi uygulamaların da yardımıyla uluslararası kapitalizm bütünleşmiş ve ticaretten sanayie doğru nitelik değişimi içinde bulunan bir sermayedar sınıf vardır. Bu sınıfın gelişimi ise Türkiye halkına dayanılamıyacak bir geçim sıkıntısı yüklenerek sağlanmıştır. 1950-1960 döneminde Türkiye ekonomisi, savaş yılları hariç tutulursa, tarihinde görülmemiş bir

TABLO 5

1950 - 1960 Döneminde Para Arzı
(Milyon TL.)

Yıllar	Banknot + Ufaklık	Kaydi Para	Vadesiz Mevduat	Toplam
1950	900	245	449	1,594
1951	1,048	344	626	2,018
1952	1,146	500	775	2,421
1953	1,333	570	1,044	2,947
1954	1,379	699	1,294	3,372
1955	1,805	846	1,563	4,214
1956	2,322	1,002	2,037	5,361
1957	2,936	1,143	2,798	6,867
1958	3,052	1,372	2,997	7,421
1959	3,406	1,683	3,610	8,699
1960	3,828	1,746	3,682	9,250

Kaynak : Merkez Bankası

enflasyonist gelişim yaşamıştır. Fiatlar 11 yıl içinde % 260 artmıştır.

TABLO 6
Toptan Eşya Fiatları Endeksi
(1950 - 1960)

Yıllar	Endeks
1950	100.0
1951	106.5
1952	107.7
1953	109.9
1954	122.0
1955	130.9
1956	152.7
1957	181.3
1958	208.8
1959	249.4
1960	262.6

Kaynak: Ticaret Bankası Konjonktür ve
Yayın Müdürlüğü

Görüldüğü gibi Türkiye ekonomisi enflasyon süreci içine kapitalizmin yaygınlaşması ile birlikte girmiştir. Enflasyon adeta kapitalizmin gelişmesi için bir araç olarak kullanılmıştır. Burada burjuva iktisatçılarının sık sık ileri sürdükleri bir savı hatırlamamak elde değil. Derler ki, "Enflasyonsuz bir kalkınma düşünülemez." Onlar kalkınmayı kapitalizmin yücelmesi olarak anladıklarına göre, gerçekten de bu sav çok doğrudur.

1950 - 1960 dönemi enflasyonunun tek ve gerçek suçlusu burjuvazidir. Bu dönem fiat artışlarına neden olarak işçi sınıfının ve onun ücretlerinin gösterilmesi, hangi olaya ve hangi istatistiki veriye bakılırsa bakılsın olanaksızdır. 1950 yılında başlayarak 1953'te son bulan dört yıllık hızlı gelişme devresi çiftçi için olduğu gibi kent burjuvazisi için de altın yıllardır. Bu dört yılda tarım dışı gelir dağılımı süratle burjuvazi lehine, emekçiler aleyhine değişmiştir. Hızlı gelir artışının nimetleri geniş ölçüde burjuvaziye intikal etmiş, emekçi sınıflar gelişme temposuna gelirden aldıkları paylar bakımından ayak uyduramamışlardır. Bundan sonraki yıllarda da gelir dağılımında emekçiler aleyhine olan gelişim devam etmiştir. O yıllarda imalat sanayii içinde % 60'ın üzerinde paya sahip olan dokuma, gıda - içki ve tütün işleme sektörlerinde gerçek işçi ücretlerinin bile düşüş göstermesi, enflasyonu kimlerin ve niçin sürdürdüklerini açıkça kanıtlamaktadır.

Yıllar	Dokuma	Gıda-İçki	Tütün
1954	100	100	100
1955	113	95	105
1956	94	90	100
1957	96	96	99
1958	99	92	83

Kaynak . Dr. Kurthan Fişek, "Türkiyede Kapitalizmin Gelişmesi ve İşçi Sınıfı" sy.89

TÜSTAV

Zaten 1950-1960 döneminde işçilerin, ücretlerinin belirlenmesi açısından hiçbir güçleri yoktu. Her ne kadar 20 Şubat 1947 tarihinde "Sendikalar Kanunu" yürürlüğe girmiş ve 1950 yılında % 21 olan sendikalı işçi oranı 1958 yılında % 37'ye yükselmiş ise de "Toplu Sözleşme Kanunu"nun bir türlü çıkmamış olması, işçilerin işverenle ücretleri konusunda herhangi bir pazarlığa girişmesine olanak bırakmıyordu.

Sonuç olarak, 1950-1960 döneminde devlet hiçbir zaman emekten yana düzenlemeler getirmemiş, devlet çarkları tek başına ayakta durabilecek bir kapitalist ilişkiler ağı yaratmak için işlemiş ve bütün bunlar ekonomiyi yıkıma götüren, halk kitlelerini açlık ve darlıkla yüzyüze bırakan enflasyon pahasına yapılmıştır.

B. 1960 ve Sonrası

1960'lardan sonraki fiat artışları ve nedenleri üzerinde durmadan önce 9 Temmuz 1961 Anayasasıyla ekonomik hayata sokulan yeni bir ekonomi politikası aracı üzerinde durmak kanımızca yararlı olacaktır. Bu araç planlamadır ve 1960'dan günümüze dek uzanan süre içinde beşer yıllık iki plan uygulanmış, üçüncüsünün uygulanmasında ise ikinci yılın sonuna gelinmiştir.

Başlangıçta egemen çevrelerce "plan değil pi-lav" sloganları ile karşı çıkılan planlama, sonradan bu sloganların yaratıcılarıncı da benimsenmiştir. Zira planlama, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesin-de kullanılan etkin bir araç olmuştur.

Özel kesimin, kendisi için yol gösterici olduğu ve;

"Toplam tasarrufun artmasına paralel olarak özel teşebbüsün yatırımlarını arttırması, bunların hızlı ve dengeli bir kalkınmanın ge-rektirdiği sahalara yöneltmesi teşvik edile-cek ve bu teşvikte doğrudan doğruya kontrol-lerden kaçınılarak vergi ve kredi politikaları, sermaye piyasasının teşekkülü ve geliştiril-mesi gibi dolaylı tedbirlere başvurulacaktır.

(Birinci Beş yıllık Kalkınma Planı, s. 525.)" gibi hem kendisine teşvik ve destek vaadeden ve hem de özel kesim üzerinde devlet denetiminin doğ-rudan doğruya söz konusu olamayacağı gibi ilkeleri bünyesinde barındıran böyle bir planlama anlayışı-na karşı çıkması zaten beklenemezdi.

1960 - 1964 yılları arası, daha önce de değindiği-miz gibi Türkiye ekonomisinin durgunluk yıllarıdır. Bu durgunluğun nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

— Geçirilen acı bir enflasyonist dönemin bı-raktığı etkilerle para hacmi ve kredi hususlarında

tutucu bir davranış içine girilmesi,

— Politik ve sosyal organizasyon değişikliklerinin henüz oturmamış olması,

— Ve en önemli olarak da fiat artışı bekleyişleri içinde olan sermayedarların, yüksek fiatlarla piyasaya sundukları malların satılmaması karşısında üretimi kısımaları.

Aslında 1960-1964 arası fiat artışlarını körükleyecek bir ekonomi politikasının uygulanması için özel kesimin karar organları üzerinde yaptığı baskıyla, karar organlarının bu baskıya karşı koymak için çabaladığı mücadele yılları olmuştur. Bu mücadeleden ise doğal olarak burjuvazi galip çıkmıştır.

1963 yılı ile birlikte para arzı tekrar önemli ölçülerde arttırılarak, açıktan para basma yöntemi yeniden uygulanır olmuş ve böylece her yıl daha da yükseltelen fiatlarla piyasaya sunulan malların satılabileceği bir talep düzeyi yaratılmıştır.

Tablo 8 : 1963-1973 Dönemi Fiat Endeksleri

Yıllar	Ticaret Bak. Toptan Eşya Fiatları End.	İstanbul Ticaret Odası Toptan Eşya Fiat. End.
1963	100.0	100.0
1964	101.2	99.0
1965	109.4	104.3
1966	114.7	111.7
1967	123.4	119.1
1968	127.3	122.1

1969	136.5	132.2
1970	145.7	144.8
1971	168.9	169.4
1972	199.3	195.6
1973	240.1	236.7

Kaynak : D.İ.E.

Tablo 9 : 1963 - 1973 Dönemi Toplam Para Arzı (Milyon TL.)

Yıllar	Toplam Para Arzı
1963	12,167
1964	13,999
1965	16,434
1966	19,780
1967	22,682
1968	25,968
1969	30,127
1970	35,268
1971	43,587
1972	53,253
1973	70,528

Kaynak : Merkez Bankası

Para arzının da artırılmasıyla beslenen fiyat artışlarının kaba olarak neye yaradığını görmek için ise aşağıdaki Tablo 10'a bakmak yeterlidir. Tablo-
dan da görüleceği gibi, 1960'lardan sonra sanayi kesiminin büyüme hızı, birkaç yıl dışında, milli gelirinin büyüme hızını da aşmış, hele hele tarım kesimini çok gerilerde bırakmıştır. Bu gelişmenin diğer

TÜSTAV

bir anlamı, uluslararası kapitalizmle bütünleşmiş yerli tekelci sanayi burjuvazisinin egemen sınıflar içindeki ağırlığının giderek artması ve ön plana geçmesidir.

Tablo 10 :
1963 - 1973 Döneminde Millî Gelir
Artış Hızı
(1968 Yılı Üretici Fiatlarıyla)

Yıllar	Millî Gelir Artış Hızı (%)	Sanayi Kesimi Artış Hızı (%)	Tarım Kesimi Artış Hızı (%)
1963	9,7	12,0	9,6
1964	4,1	11,2	-0,4
1965	3,1	9,5	-3,9
1966	12,0	15,2	10,7
1967	4,2	8,2	0,1
1968	6,7	11,1	1,5
1969	5,4	12,0	1,2
1970	5,6	2,1	4,0
1971	10,7	10,4	13,3
1972	7,1	11,8	-2,7
1973	6,4	9,1	3,3

Kaynak : DİE

1963'lerden sonra özel sektöre açılan banka kredileri de çok yüksek boyutlar kazanmıştır. 1963 yılında 12 milyar lira dolaylarında olan özel sektör kredileri, 1973 yılında altı mislinden fazla artarak 76 milyar lira dolaylarına yükselmiştir. Fakat asıl

ilginç olan, özel sektöre açılan Merkez Bankası kredilerinin 1963 yılında 231 milyon lira iken, sermayeden ve onun mutlak iktidarından yana olduğunu gizlemeyen 12 Mart dñnemi hükümetleri zamanında giderek arttırılarak 1973 yılında 3,5 milyar liraya fırlamış olmasıdır.

İşte bu kredi uygulaması yatırımları arttırarak toplam talebi yükseltmiş, öte yandan da spekülâtif finansmanların ve stok finansmanlarının daha kolay yapılmasına yol açarak fiatları arttırıcı yöndeki bir diğer etkiyi oluşturmuştur.

TABLO 11 :
1963 - 1973 Döneminde Özel Sektöre
Açılan Krediler (Milyon TL.)

Yıllar	Banka Kredileri	Merkez Bankası Kredileri
1963	10,161	231
1964	11.483	262
1965	13.561	172
1966	17.617	214
1967	20.591	328
1968	24.904	267
1969	30.185	258
1970	33.796	374
1971	38.600	435
1972	50.869	721
1973	67.187	3639

Kaynak : Merkez Bankası

TÜSTAV

1970 lere gelindiğinde artık piyasada talep yetersizliği diye bir şeyin söz konusu olmaması gerekir Türkiye’de. Para arzı durmadan arttırılmakta, özel ve resmi bankaların olanakları özel sektöre tahsis edilmekte, 1 milyar doları aşan işçi dövizleri yatırıma yöneltilecek yerde tüketim harcamalarına gitmektedir. Bu ortam içinde ise fiyatlar ve dolayısıyla kârlar da artmaktadır. Ancak sermaye çevreleri yine talep yetersizliğinden söz etmekte, buna karşılık piyasada margarin sıkıntısı, lastik sıkıntısı, demir - çelik sıkıntısı, vs. çekilmekte, otobüs, kamyon almak için bir yıl önceden sıraya girilmektedir. Acaba bunun nedeni nedir?

Bunun nedeni Türkiye’nin ekonomik yapısında sanayiın ön plana geçmesiyle birlikte, sanayi içinde de tekellerin ön plâna geçmesidir.

Bilindiği gibi herhangi bir mal sadece birkaç fabrikada üretiliyorsa, yahut o malın üretiminin büyük bir bölümü az sayıda firma tarafından gerçekleştiriliyorsa, üretimi ve ticareti ellerinde tutan firmaların kendi aralarında anlaşmaları ya da en büyüğün isteği doğrultusunda bir satış fiatı saptamaları her zaman için mümkündür. Ve bugün Türkiye’de fiyat artışlarının baş sorumlusu emperyalistler ve bütünleştikleri yerli tekelci burjuvazinin sahip oldukları tekellerdir.

Tekelci piyasanın bir diğer özelliği de, mevcut talebi doyuracak bir üretim kapasitesi olma-

sına rağmen, bu kapasitenin ancak bir kısmını kullanarak daha yüksek fiatlara ve dolayısıyla daha yüksek kâr oranlarına ulaşmaktır. Örneğin, diyelim ki piyasada tanesi 1000 liradan 10 tane buzdolabı talep edilmektedir. Kapasitesi 10 buzdolabı yapmaya müsait olan bir fabrikada 10 adet buzdolabı üretiminin maliyeti 9000 liradır. Yani her buzdolabı 900 liraya mal olmaktadır. Bu durumda fabrika sahibi 10 buzdolabının satışından 1000 lira kâr edecektir. Ama fabrika sahibi bu durumda piyasaya 10 buzdolabı süreceği ve oldukça büyük bir kâr elde edebileceği halde bunu yapmamakta, kendisine kapasitenin eksik kullanılmasından dolayı 900 lira yerine 920 liraya mal olan 8 buzdolabı imal etmekte, bunları 1100 liradan piyasaya sürmektedir. Piyasada 1000 liradan buzdolabı almak isteyen 10 kişiden 2'si gelirleri 1100 liraya buzdolabı almaya yetmediği için buzdolabı almaktan vazgeçmekte, fakat diğer 8 kişi, 8 buzdolabını beherine 1100 lira ödeyerek satın almaktadır. Görüldüğü gibi, bu durumda fabrika sahibi 10 buzdolabı imal edip 1000 lira kâr elde edeceği yerde 8 tane imal edip 1440 lira kâr elde etmektedir.

Örnekten de görüleceği gibi tekellerde piyasaya koşullarında kârı azamiye çıkarabilmek için kapasitenin tam olarak kullanılması gerekmemekte, aksine eksik kapasite ile çalışmak daha fazla kâr olanağı

yaratmaktadır. Bu durumda tekellerin talep yetersizliğinden söz etmelerinin nedeni ise, örneğimize dönersek, 10 buzdolabını da 1000 lira yerine 1100 liradan satamamaktan ileri gelmektedir.

Genel olarak emperyalist ülkeler tekelleri burjuvazisinin ve özel olarak da emperyalistler ve bütünleştikleri yerli tekelleri sanayi burjuvazisinin temel sorunu talep yetersizliğidir. Fakat bu talep yetersizliği tüketicinin olmaması anlamında değildir. Tüketici her zaman vardır; bu talep yetersizliği tekel fiyatlarıyla mal satılabilecek, tekel kârı elde edilebilecek talep yetersizliğidir, daha fazla kâr elde etmeyi sağlayacak talep yetersizliğidir. Bu nedenle kapasite eksik olarak kullanılır, bu nedenle milyonlarca insan aç yaşarken milyonlarca ton gıda maddesi imha edilir, tarlaların ekilmemesi için prim ödenir. Kapitalistin ana dürtüsü kârdır. Daha fazla kâr elde etmek için fiyatları yükseltir, eksik kapasite ile faaliyette bulunabilir. Şikayet ettiği talep yetersizliği, bu tekel fiyatlarıyla satılan mallara olan talebin yetersizliğidir.

Türkiye’de özellikle 1970’lerdeki fiyat artışlarının da tekelleri piyasa koşullarının ve tekelleri davranışlarının damgası aranmalıdır. Çünkü Türkiye’de hızlı bir tekelleşmenin ve buna bağlı olarak da tekelleri davranışlarının piyasa düzenine egemen olduğu, aşağıdaki tablolardan da görülebileceği gibi, sayılara dökülmüştür artık.

TABLO 12
İmalât Sanayiinin Çeşitli Kesimlerinde Piyasaya
Hakim Olan Firma Sayıları
(1970)

Sektör	Firma Sayısı
Sun'i ve Sentetik Elyaf lar	4
Havagazı ve Su Sayaç ları	Tekel
Petro-Kimya Ürünleri	Devlet Tekeli
Oto Lastikleri	3
Kâğıt	Kısmi Devlet Tekeli
Şeker	Devlet Tekeli
Demir - Çelik	2
Pencere Camı	Tekel
Elektrik Ampulü	3
Buzdolabı	2
Telefon Kabloları	2
Demir ve Çelik Borular	2
Takım Tezgâhları	Kısmi Tekel
El Aletleri	2
Zincir	Tekel
Çelik Halat	Tekel
Motor Yatakları	Tekel
Otomobil	3
Traktör	6
Otobüs	5
Kamyon	8
Pil	3
Elektrolitik Bakır	2
Radvatör	2
Sıhhi Tesisat Malzemesi (seramik)	Tekel
Elektrik Motorları	4
Elektro porselen	2

TÜSTAV

Bıçerdöğeri	2
Tırpan	Tekel
Sondaj Makkapları	Tekel
Vinç	2

Kaynak : DPT

TABLO 13
İmalât Sanayiinde Kullanılan
Ortalama Kapasite Yüzdeleri
(1970)

Sektörler	Kamu Kesimi	Özel Kesim
Gıda	85	71
İçki	95	81
Tütün Ürünleri	94	84
Dokuma	84	73
Giyim	100	71
Orman Ürünleri	84	75
Kâğıt	100	60
Basım	90	76
Deri - Kösele	—	65
Lâstik	—	76
Kimya	89	60
Petrol Ürünleri	91	90
Toprak İşleme	76	75
Çimento	88	90
Demir - Çelik	78	69
Madeni Eşya	76	63
Makine	74	62
Elektrik Makineleri	100	64
Taşıt Araçları	69	44
İmalât Sanayii (toplam)	83	69

Kaynak : DPT

Bir oyun düşünün ki, kuralları yalnızca oyunun taraflarından birince zor kullanılarak karşı tarafa kabul ettirilmiş olsun. Ama buna rağmen oyun son derece kötü oynansın ve seyirciler tarafından protesto edilsin. Bunun üzerine oyunun kurallarını koyan taraf, kurallara uymak zorunda bırakılan diğer tarafı oyunun iyi olmamasının tek suçlusu olarak gösterebilir.

İşte kapitalist düzen de aynen bu modele göre işlemektedir. Bu düzende kuralları koyan ve istediği gibi değiştiren kapitalistlerdir. Çünkü bütün üretim araç ve gereçleri onların mülkiyetindedir ve bu araç ve gereçler tek bir amaçla, daha fazla kâr elde edebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Ama bu arada fiyatlar artmakta, geniş halk kitleleri yoksullaşmakta ve bu durum sosyal huzursuzluklara yol açmaktadır. Bunun üzerine kapitalistler ortaya çıkarak fiyatların artmasında tek suçlu olarak işçi sınıfını ve onun ücretlerini göstermektedirler. Bu nasıl iştir ki, hem dizginler kendi ellerindedir, hem de atın hızlı koşmasından dolayı başka suçlular aramaktadırlar? Pek tabiidir ki, fiyat artışlarının gerçek ve tek sorumlusu kapitalistlerdir kapitalist düzende...

Bu koşullar altında gerek olmamasına rağmen, işçi sınıfının ve onun ücretlerinin durumunun yakından incelenmesi 1963 - 1973 dönemi enflasyon

nunun gerçek suçlularının kimler olduğunu daha da somutlaştırmaktadır.

C. İŞÇİ ÜCRETLERİ ENFLASYONUN NEDENİ OLARAK GÖSTERİLEMEZ, ÇÜNKÜ...

1963 - 1973 döneminde Türkiye'de parasal işçi ücretlerindeki artışlar ile toptan eşya fiyatlarındaki artışlar Tablo 14'de yanyana verilmektedir.

TABLO 14
1963 - 1973 Döneminde Ortalama
Parasal Ücretler ve Toptan Eşya Fiyatları

Yıllar	Parasal Ücret Endeksi	Toptan Eşya Fiyatları Endeksi
1963	100.0	100.0
1964	108.9	101.2
1965	120.7	109.4
1966	131.4	114.7
1967	144.3	123.4
1968	157.6	127.3
1969	179.9	136.5
1970	197.2	145.7
1971	219.5	168.9
1972	245.0	199.3
1973	282.4	240.1

Kaynak : Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Müdürlüğü ve Çalışma Bakanlığı

Tablonun incelenmesi, Türkiye'de ortalama parasal işçi ücretlerinin 1963 yılından 1973 yılına kadar % 182.4 oranında, toptan eşya fiyatlarının ise % 140.1 oranında arttığını ortaya koymaktadır.

İşte sermaye çevrelerinin, işçi ücretlerinin enflasyonun nedeni olduğunu söylerlerken tek dayandıkları nokta da budur. Ama sorunu bu kadar basite indirgemek bir anlamda yalan söylemekle özdeştir. Çünkü işçi ücretlerinin fiyat artışlarına neden olduğunu söyleyebilmek için, ücret ödemeleri toplamının ürünün fiyatı içindeki payının arttığını ispatlamak ve «ne yapalım, biz de kâr payımızı sabit tutabilmek için fiyatları arttırdık» diyebilmek gerekir. Ama bu denilemez, zira 1963 - 1973 yılları arasında cari piyasa fiyatlarıyla ifade edilen toplam ürün değeri içinde, ücretlerin özel sektör imalât sanayiindeki payı azalmıştır.

TABLO 15

Özel Kesim İmalât Sanayiinde
Ücretlerin Toplam Ürün Değeri İçinde Payı

Sektörler	Ücretlerin Toplam Ürün Değeri İçinde	
	1963	1972
Gıda	3	3
İçki	4	6
Dokuma	9	9
Giyim	10	10

TÜSTAV

Orman Ürünleri.	8	5
Mobilya	11	9
Kâğıt	8	6
Basım	12	10
Deri	9	7
Kauçuk	14	9
Kimya	4	5
Metal Dışı Madenler	16	13
Ana Metal	6	6
Madeni Eşya	9	8
Makine İmalât	6	8
Elektrik Makineleri	7	9
Taşıt Araçları	5	5
Diğer	10	7
İmalât Sanayii (ortal.)	8	7

Kaynak : Ayla Sevant, yayınlanmamış çalışma

Tablonun da açıkça gösterdiği gibi özel kesim imalât sanayiinde 1963'e oranla 1972 yılında, içki, makine imalât, kimya ve elektrik makineleri sektörleri dışındaki 14 üretim dalında işçi ücretlerinin cari piyasa fiatlarıyla toplam ürün değeri içindeki payı genellikle azalmıştır. İmalât sanayii ortalaması olarak işçi ücretleri 1963 yılında toplam ürün değerinin % 8'ni oluştururken 1972 yılında bu pay % 7'ye düşmüştür. Aradaki fark ise doğal olarak zaten fahiş olan kârlara eklenmiştir. Bu durumda bilmiyoruz, sadece parasal ücret endekslerine dayanarak fiat artışlarının sorumluluğunu işçi ücretlerine yüklemenin olanağı var mıdır?

İşçi ücretlerindeki artışların Türkiye’de enflasyona neden olamayacağını göstermesi açısından mutlaka kullanılması gereken bir diğer gösterge de, milli gelir ve sektörlerde yıllara göre meydana gelen gerçek artışlarla gerçek işçi ücretlerindeki artışların karşılaştırılmasından ortaya çıkan sonuçtur.

Eğer bir ülkede millî gelir giderek artıyor, buna karşılık işçi sınıfının geliri bu artışı geriden izliyor ve hele artacağı yerde azalıyorsa, bunun anlamı sermayedarların kârlarının yüksek oranlarda arttığı, işçinin alın teri ile fazlasıyla hakettiği payının bir kısmının da kârlara katıldığıdır. Ve eğer o ülkede aynı zamanda enflasyon da hüküm sürüyorsa bunu önlemenin en kestirme yolu kârları azaltarak fiatları düşürmektir.

Türkiye’de işçilerin gerçek ücretlerindeki artışlar millî gelir artışının gerilerinde, sanayi kesimi geliri artışının ise çok gerilerinde kalmıştır. Herşeyin sermayenin daha da güçlenmesi için açıkça seferber edildiği ve fiatların korkunç artışlar gösterdiği 12 Mart sonrası dönemde ise milli gelir ve sanayi kesimi geliri hızla artarken, gerçek işçi ücretleri artmak bir yana sırasıyla 1971 yılında % 5,1, 1972 yılında % 1,4, ve 1973 yılında da % 3,9 oranlarında azalmıştır. Kısacası bir yandan millî gelir artarken, diğer yandan işçiler, değil artan millî ge-

lirden paylarını almak, eski satın alma güçlerini bile koruyamamışlardır. Bu durumda işçilerin satın alma güçlerinin azalması ve millî gelirin artmasından doğan fark nereye gitmektedir? Söz konusu fark, işverenlerin kârlarındaki artışı meydana getirmektedir. Bu durumda yine fiat artışlarını önlemenin en hakça yolu kâr oranlarının düşürülmesini sağlamaktır.

TABLO 16

Millî Gelir (1969 Yılı Üretici Fiatlarıyla) ve Gerçek Ücret Artış Hızları

Yıllar	Millî Gelir Artışları (%)	Sanayi Kesimi Gelir Artışı (%)	Gerçek Ücret Artışı (%)
1963	9.7	12.0	—
1964	4.1	11.2	6.4
1965	3.1	9.5	4.5
1966	12.0	15.2	4.3
1967	4.2	8.2	3.5
1968	6.7	11.1	4.9
1969	5.4	12.0	8.3
1970	5.6	2.1	0.8
1971	10.7	10.4	— 5.1
1972	7.1	11.8	— 1.4
1973	6.4	9.1	— 3.9

Kaynak : DİE ve Çalışma Bakanlığı

İşçi ücretlerindeki en ufak artışlar karşısında kendi denetimlerindeki basın organlarında işçi sı-

nıfı aleyhine büyük bir kampanyaya girişen ve işçi ücretlerindeki artışın hayat pahalılığına neden olduğunu emekçi kitleleri arasında yaymaya çalışan kapitalistler, kendi kârlarının gelişiminden genellikle söz etmemektedirler. Türkiye'nin en büyük 100 sanayi şirketinin vergilerden sonraki net kârlarının gerçek işçi ücretlerinin düştüğü son iki yıl içindeki durumlarının karşılaştırılması pahalılığın gerçek yaratıcılarının kimler olduğu konusunda açık kanıtlar sağlamaktadır. Bu şirketlerin 1972 yılında 1 milyar 617 milyon TL olan kârları 1973 yılında 3 milyar 299 milyon TL'sine fırlamıştır. Yani kârlar bir yıl içinde iki misline çıkmıştır. Hangi işçinin, hangi yoksul köylünün, küçük üreticinin, memurun, esnafın geliri bir yıl içinde iki katına çıkmıştır? Bu en büyük 100 sanayi şirketi uluslararası tekelci sermaye (emperyalizm) ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin ortak yatırımlarıdır.

Görüldüğü gibi enflasyon veya fiyatların artması emperyalistlerin ve emperyalistlerle bütünleşmiş küçük bir sömürücü azınlığın yararına, işçisi, topraksız ve az topraklı yoksul köylüsü, küçük üreticisi, esnafı, memuru, zanaatkârı ile tüm emekçi halkımızın aleyhinedir. Hayat pahalılığına işçi ücretlerindeki artışların neden olduğunu yaymaya çalışmak, işçi sınıfı ile pahalılıktan büyük zarar gö-

ren diğ er emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki itti-
fakı parçalamaya yönelik taktik bir oyundur.

D. HAYATIN PAHALILANMADIĞ I ÜLKELER VAR MIDIR ?

Günümüzde emperyalist - kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkileri içinde tekelci sermaye egemen durumdadır. Bu egemen durumundan yararlanarak, kârlarını arttırmak için kendi ürünlerinin fiyatlarını sürekli olarak yükseltir. Bir taraftan mevcut tekellerin daha fazla kâr elde etmek için kendi ürünlerinin fiyatlarını arttırmaları diğ er taraftan ekonomide genel olarak tekelleşme düzeyinin gelişmesi sonucunda yeni yeni ürünlerin veya eskiden beri tekellerin ürettiğ i ürünlerin daha büyük oranlarının tekellerin denetimi altına girmesi nedeniyle, fiyatlarda sürekli bir artış görülür. Yani enflasyon emperyalist - kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin onulmaz bir hastalığıdır, kapitalizmin emperyalizm döneminde girdiğ i genel bunalımın arazlarından biridir. A.B.D., Kanada, Japonya ve Avrupa'daki gelişmiş kapitalist ülkelerde görülen enflasyonist gelişim, bu genel bunalımın ifadesidir. Peki enflasyon tüm dünyanın bir sorunu mudur? Hayır. Sosyalist ülkelerde hayat pahalılığ ı diye bir sorun yoktur. Aksine bazı ülkelerde hayatın ucuzladığı bi-

le görülmektedir. Aşağıdaki tabloda emperyalist ülkeler ile sosyalist ülkeler bu açıdan karşılaştırılmıştır. Devlet İstatistik Enstitüsünün 1973 İstatistik Yıllığından alınan rakamlara göre, 1963 yılında 100 olan tüketici fiyatları endeksi 1971 yılında A.B. D.'nde 132, İngiltere'de 148 ve emperyalist blokun bağımlı ülkelerinden Türkiye'de 185 iken, Demokratik Alman Cumhuriyetinde (Doğu Almanya) 99 ve Sovyetler Birliğinde 98'e düşmüştür.

1971 Yılı Tüketici Fiyatları Endeksi (1963 = 100)

A.B.D.	132	Bulgaristan	103
Batı Almanya	127	Doğu Almanya	99
Fransa	138	Çekoslavakya	101
İngiltere	148	Polonya	109
İtalya	134	Sovyetler Birliği	98
Türkiye	185		

E. ÇARPICI GERÇEKLER

Türkiye nüfusu içinde en büyük paya çiftçiler sahiptir. İşçiler ikinci sırada yer almaktadırlar. Onları esnaf ve zanaatkârlar ve memurlar izlemektedir. Diğer mesleklerin ise nüfus içindeki payları son derece küçüktür.

Nüfusun bu dağılımına oranla işçiler, esnaf ve zanaatkârlar gelirden daha az pay almaktadırlar.

Gelirden nüfusa katkılarının çok üstünde pay alanlar ise büyük ticaret ve sanayi, ticaret ve serbest meslek mensuplarıdır.

Bu durum aşağıdaki tabloda bütün açıklığı ile görülmektedir.

TABLO 17

Çeşitli Mesleklerin Nüfus ve Gelir Payları

Meslekler	Nüfus İçinde Hane Halkı (%)	Gelir İçinde Payı (%)
Büyük Ticaret ve Sanayi	0,5	3,5
Ticaret	2,3	11,0
Serbest Meslek	0,7	3,8
Yüksek Memur	1,0	2,6
Küçük Memur	7,7	9,2
Esnaf ve Zanaatkâr	15,6	14,7
İşçiler	49,6	38,8

Kaynak: Türkiyede Gelir Dağılımı (1968), Bulutay, Timur, Ersel.

Tablodan çıkan sonuçlar, Türkiye'de gelirin kimlerin çıkarı doğrultusunda dağıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Eğer bir ülkede aileleri ile birlikte ticaret ve sanayi burjuvazisi, serbest meslek mensupları ve yüksek seviyeli bürokratlar nüfusun ancak % 4,5'ini oluştururken, yaratılan gelirin % 20,9'una sahip oluyorlar, buna karşılık değerler gerçek

yaratıcısı olan ve aileleri ile birlikte nüfusun % 22'sini oluşturan işçiler yaratılan gelirin ancak % 15,5'ünü alıyorsa, o ülkede sömürü vardır, yağma vardır, vurgunculuk vardır. Ve yine o ülkede fiat artışlarına neden olarak, işçiler ve işçi ücretlerindeki artışlar gösteriliyorsa, o ülkede çarpık adaletsiz ve insanlık dışı bir düzenin devamı ve daha da koyulaştırılması isteniyor demektir.

Kaldı ki böyle bir gelir dağılımının hüküm sürdüğü Türkiye'de ücret artışları gerçekten enflasyona neden olsa bile, işçiler, ücretlerini arttırma yolundaki taleplerinde mutlak haklıdırlar ve enflasyona neden olmakla suçlanamazlar.

Türkiye'de enflasyonun nedeni uluslararası kapitalizm ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci burjuvazinin kâr hırsıdır.

TÜSTAV

SONUÇ

— Enflasyon, emperyalist-kapitalist sistemin onulmaz bir hastalığıdır.

— Enflasyon, kapitalistlerin kârlarını artırmak için kullandıkları ve teşvik ettikleri bir sorundur.

— Azgelişmiş ülkelerin emekçi halkları hem emperyalizmin, hem de emperyalizmin bütünleştiği yerli sömürücü bir azınlığın sömürüsü altındadır. Bu sömürü enflasyon ile daha etkin bir biçimde sürdürülmektedir.

— Enflasyon, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaların daha fazla yoksullaşmasına, emperyalistler ve onlarla bütünleşmiş küçük bir sömürücü azınlığın zenginleşmesine yol açar.

— Enflasyonun nedeni işçi ücretlerindeki artış değildir. Aksine, işçi ücretlerindeki artış, sömürücülerin daha fazla kâr elde etmek için hayatı pahalılaştırmalarını gerilerden izlemektedir.

— İşçi ücretlerinin artmasına karşı çıkmak mevcut sömürü düzenini savunmaktır.

— İşçi ücretlerinin hayat pahalılığına neden olduğunu ileri sürmek, işçi sınıfının diğer emekçi sınıf ve tabakalarla olan ittifakını parçalamaya yönelik bir oyundur.

— Daha fazla kâr peşinde koşarak hayatı pahalılaştıran küçük bir sömürücü azınlık kendi zararını kazmaktadır. Sınıf çelişkileri keskinleşmekte, işçi sınıfının önderliğindeki emekçi halk cephesi mevcut sömürü düzeninin işleyişinin bilincine varmakta ve sömürüye son vermek için mücadeleye katılmaktadır.

TÜSTAV

TÜSTAV

TÜSTAV

TURKIYE'DE İŞÇİ ÜCRETLEBİ VE ENFLASYON

Tüm İktisatçılar Birliği, ekonomik biliminin halkımızın kurtuluş mücadelesinde yararlı hale getirilmesini savunmaktadır. «İşçi Ücretleri ve Enflasyon» broşürü, sermaye cephesinin pahalılığın nedeni olarak işçi ücretlerindeki artışı göstererek saldırıya geçmesi üzerine devrimci ve ilerici sendikalarla ortak olarak yapılan bir çalışmanın ürünüdür. Bu broşürün gerek sendikaların ekonomik-demokratik mücadelesinde, gerek genel olarak emekçi sınıf ve tabakaların pahalılık ve işsizliği yaratan emperyalizm ve büfünleştii yerli tekeleci burjuvaziye karşı mücadelesinde yararlı olacağına inanıyoruz.

Tüm İktisatçılar Birliği